

శ్రీరామకృష్ణచరణార్చన

కవేనమః

శ్రీమహాభారత యుద్ధాంశము

కవి

శ్రీశ్రీశ్రీ బలిలి సంస్థానాధిపతులగు

మహారాజరాజశ్రీ మహారాజా

శ్రీ శ్రీ శ్రీ తాదలదలరరాధాపు

జహ్నుర్

మహారాజులనుండి

తత్సంస్థానీయులను

కొటికలపూడి

శ్రీమద్రాజగారి నరసింహశర్మ

రచించి

శ్రీరామకృష్ణచరణార్చన

మదిగించి ప్రకటింపబడినది.

శ్రీలక్ష్మణసంహిత

T. M. S. S. M. Library, Tanjore.

Presented by Naharaj Sir V. S. Ranga Rao

Rachana G. S. S. C. S. S. B. B. B.

Received from do

Date of Receipt. 16.8.1922.

I Sankaradasaiah

Honorary S

by.

వినియోగపూర్వక సంస్థానాధికారులు ఈ
రాజ్యము మహారాజు వెంకట శ్రీరాచలపురి
శాసన బహదూర్ కే సి వి-ఇ మహారాజువారి
సంతకమున మహాభారత యుద్ధకాలమును
అంట గలరాయని ప్రస్తావన చేసితి.

అది మొదలా పురాతనకాలమును పరికించు
ననమస్థుడనైనను తొలివారిచిత్తవృత్తి ననువ
చలసి యుండుటచే నందునవయోగించెడి గ్రంథ
హమును జేయుచుంటిని.

ఇటులుండ మః గురజాడ అప్పారావు వంతు
 య 1905 వసంకరమున మహారాజత్వి పోలవరము
 పానాధిపతులగు కొచ్చెర్లకోట రామచంద్ర వెంక
 తేశ్వారావు బహద్దర్ బి ఎ. గారిచే నాంధ్రీ కరిం
 డిన రాజతరంగిణియను గ్రంథమును నాకిప్పించి
 దర్శనలాభమును కలుగజేసితి.

అప్పుడే నా గ్రంథమున వారిచే వ్రాయబడి
 వివాదాంత యుద్ధకాలమును గురించి కొంతవరకు
 పేర్కొనబడి

అది నాయుగ్యమవునకు మరొక పో
మును కలుగజేసినది.

అందుపై నీవేషయమునుగూర్చి అంజేయ
లో మా పండిత గోపాలాచార్యుల వాద, నీ
నాదుగారు మొదలగువారిచే వ్రాయబడిన య
లను తెలిసికొనియు, కల్పణపండిత నిదే రు

రాజతిరంగిణిలోనియు, భారత భాగవత విష్ణు
శాది గ్రంథములలోనియు శతశములను పరిశో
యు జ్యోతిస్సింధుంతగ్రంథములను సరించిగోహ
గణితములను జేసియు వానిని స్మరించి పరిశీలించి
వాసిరిని.

ఉపోద్ఘాతము

మహాభారత యుద్ధకాలమునగురించి పలువురు
 ట్టుదొంగుల వచించుచున్నారు

హూదాపండితులు స్మృతకు పూర్వము పదు
 గు వద్దనైదు శతాబ్దముల మధ్యకు కుసుపాంక్ష
 ధము జరిగినదని వాసియును వేలియుచున్నది
 గాని నాగావాళి వరియములేనందున నా
 ములను నిండుగ తెలిసికొనుటకును సుఖీలిండు
 ప పలులేకపోయినది.

ఈ కాలనిర్ణయమును జీయుటకు సంస్కృతగ్రంథము

భారత భాగవత విష్ణుపురాణాది గ్రంథము

క్రిలి ప్రధానములై యున్నవి

సంస్కృత చరిత్రలలో మిగిలినది కాశ్మీర శా
 త్ర-

మయమై సువతుడొక రాజ కథాశ్రయ గ్రం
 థ, డే మేంద్రుడు సృష్టావళి యను గ్రంథము
 గొప్పాణుడును, మహావృతకును నగుహేలరా
 డ్రెండువేంట్లకములతో నొకరాజకథాశ్రయ
 యను గడించితి.

రాజ కథాశ్రీయములగు పదునొకండ
గ్రంథములను, నీలమునిగ్రంథమును పరిశీలించి య
దలిష్టాంత్యములను పూర్వరాజ దత్తములగు శా
ములనుబట్టి సంస్కరించియు త్రివిధవిలాకరపద్ధతి
రహేలరాజాది గ్రంథముల ననుసరించియు కల్పణ
డితుడు క్రీస్తువెనుక 1150వసం॥రమున రాజతరంగి
యనుపేరుతో కాశ్మీర రాజచరిత్రయను నొకగ్రం
థమును సంస్కృతమున వ్రాసెను.

ఆగ్రంథమున మహాభారతయుద్ధము క్రీస్తు
కుపూర్వము 2443వ సం॥రమున జరిగినటులగానబడు
చున్నది.

ఆగ్రంథమును త్రివిధవిలాకరము సంస్థానా
తులు, ఎల్లరకు సులభసాధ్యమగునటుల తెనుగ
యబూని మొదట యొకభాగమును బ్రచురించి

అందు కల్పణపండితుడు వ్రాసిన కాలమున
భారతయుద్ధము జరగలేదనియు క్రీస్తునకుపూ
ర్వము 194వసం॥రమున జరిగినటులను వ్రాసిరి.

కల్పణపండితుడు శాలివాహనశకా
బ్దమునకు 3179 సం॥రమును గు

నిధాంతగ్రంథములందు గనబడుటవలనను, అ
యుద్ధిష్ఠిర శక కాలపరిమితి 2526 సం॥రములైన
బృహత్సంహితావలన అధ్యాయములోని కిరణ్ణోక
బట్టి కనబడుచుండుటవలనను కలియుగములో
3179-2526) సం॥రములు గతించినతరువాత
గని రాజ్యరంభమైనటుల గనబడుచున్నది
గావున నాకాలమున మహాభారతయుద్ధము జరి
గింపెను.

కీర్తిస్తుతకారకంధమునకు కలియుగములో 3101
సం॥రములు గతించినవిగావున నాకాలమునకు పూర్వ
[101-653]=2448వ సం॥రమున మహాభారతయు
ద్ధము జరిగెనని కల్పణపండితుని యభిప్రాయము
ప్రసిద్ధిచేసినది. సంస్థానాధిపతులు పాండవ యు
ద్ధము రాజతరంగిణిలో నుదహరించిన కానిషా-
ర్వము 1253 సం॥రముల క్రిందట రాజ్యము జే
సిన రాజతరంగిణినిబట్టి కనబడుచుండుటవలనను
కీర్తిస్తుతమునకు 78వ సం॥రమున రాజ్యమునకు
ముగిసినది. అంగ్లేయచరిత్రకారులు స్థిరపరచుటవలన
క్రి.పూ. 190 (1263-78)

సం॥రము లక్కిందట రాజ్యముజేసినటుల వాసిరి.

ఇదియునుంగాక యుధిష్ఠిరుడు బుద్ధునకు పు
ర్వము 650సం॥రములక్కిందట రాజ్యముజేసినటుల
నుడహరించిన బృహత్సంహిత శ్లోకమును బట్టి
కనబడుచుండుట వలనను బుద్ధుడు క్రీస్తునకు పు
ము544వ సంవత్సరమున నిర్వాణముమొందినటుల
గ్రేయచరిత్రకారులు స్థిరపరచి యుండుటవలనను
స్తునకు పుర్వము 1194 (650 + 544)వ సం॥రము
యుధిష్ఠిరుని రాజ్యారంభమైనటుల గనబడుచున్న
కావున నాకాలమున క్రీస్తునకు పుర్వము 11
సం॥రమున మహాభారతయుద్ధము జరిగెననివాసిరి
కీరివియునుంగాక మరికొన్ని కారణముల
సపరచిరి.

ఇందవి విచారించ బడినవి.

అవి సులభముగ దెలియుటకై రాజతర
మొడలగు గ్రంథముల ననుసరించి యిందొకపా
ను గనపరచితి.

ఇందునుబట్టి రాష్ట్ర గిరిలో నుడవారిచిన
 ౨, క్రీస్తు వెనుక 78వసం॥రమున రాష్ట్రముజేసి
 ద్కాయపట కవకాశము గనఁడను.

వీరిన

తృతీయ గోనందుని రాజ్యాగ్రంభ కాలము నకు
 2330సం॥రములకు క్షిణి సం॥తును రాజ
 రఁదెను.

క్షిణిసం॥తుని కాలముషట్కీర్తిస్తుతకము 1908వ
 నకు 53సం॥రములై యుండెను.

తృతీయ గోనందుని రాజ్యాగ్రంభ కాలము నం
 టక(2330 + 758)=3088సం॥రము లయ్యెను
 భీమవ్యూహి పరిపాలనకాలము దే యందు
 క(య, అనుకొనియెడము. అందుచలన రాజ
 నుడవారి. చిన కానిమా రాజ్యాలికా
 రుప్పకీయ + 3188సం॥ ములై యుం
 క్రీస్తుశకమునుబట్టిచూడఁ కానిమారా
 యము క్రీస్తునకు పూర్వము (య + 3188-
 య + 1180సం॥రములయ్యెను
 2008 (య) యొక్క లువ యేమాత్రమను

కొనినను. కానిష్క రాజ్యాంశకాలము క్రీస్తునకు
పూర్వము 1180 సం॥రముల క్రిందట నై యుండవలెను

కావున క్రీస్తు వెనుక 78 వ సం॥రమున రాజ్యము చేసి
నకానిష్కయును రాజతరంగిణిలో నుదహరింపబడి
నకానిష్కయును నొక డేయనుట కవకాశమియగు

నైన ని వా)యబడిన ప్రకారము రాజతరంగిణిలో
నుదహరించిన కానిష్క క్రీస్తునకు పూర్వము '180
సం॥రములక్రిందట రాజ్యముజేసినటులగనబడెను

ఈకానిష్క బుద్ధ నితరువాత 150 వసం॥రము
లో రాజ్యముచేయుట వలన బుద్ధుడు క్రీస్తునకు పూ
ర్వము $(1180 + 150) = 1330$ సం॥రముల క్రిందట ని
ర్యాణము నొడిసటులగనబడుచున్నది.

కాశబుద్ధునికి పూర్వము 650 సం॥రముల క్రిం
దట పాండ్యునిష్ఠిగుడు రాజ్యముజేసినను క్రీస్తునకు
పూర్వము $(1330 + 650) = 1980$ సం॥రముల క్రింద
ట యధిష్ఠిగుడు రాజ్యముజేసియుండవలెను

కావున యధిష్ఠిగుడు క్రీస్తునకు పూర్వము 194 వ
సం॥రమున రాజ్యమునకు వచ్చెననుట కవకాశము

గనబడదు.

కురుపాండవ యుద్ధములొ పరియవ సమున
బడిన భీష్మలవారుత్తరాయణము వచ్చునరకు పౌరా
ములను ధరించియుఁజేననియు నుత్తరాయణప్రవేశ
దినముననే భీష్మనిర్యాణమనియు నాదినము మాఘ
శుక్లేకాదశి యనియు మహాభారతమున జెప్పబడి
యున్నది

అందువలన మహాభారతయుద్ధము జరిగిననం
రమున మాఘ శుక్లేకాదశి నాడుత్తరాయణ ప్రవేశ
మైనటుల గనబడుచున్నది.

అది పోలవరము సంస్థానాధిపతులు వాసిన
కాలమున చూఘశుక్లేకాదశినా డుత్తరాయణప్రవేశ
శముగనబడదు.

కల్పణపండితుడు వ్రాసిననంరమునచూఘ
శుక్లేకాదశినాడుదయ కాలముననుత్తరాయణప్రవేశ
మయినది.

కాననిది కల్పణపండితుడు పొందినయభిప్రాయము.

యముచు బలపరచుచున్నది.

వీరువురువాసిన కారణములను పరిశీలింపగ
 యిప్పటికి కల్పణపండితుడు వాసినదియే యుక్తము
 గనున్నటుల గానబడుచున్నది
 గాని యంతతో నాయుద్యమము నెవ్వరెఱవితలంపను

శ్రీ రామాయణము

మహాభారత యుద్ధకాల

విమశ్శతము.

మహారాజుగారి పోలవరము సంస్థానాధిపతుల
 ప కొచ్చర్లగారి రామచంద్ర వెంకట కృష్ణారావు
 ప్రహదని బి. ఎ. గారిచే నాంధ్రీకరించబడిన రాజ
 తరంగిణియను కాశీరరాజచరిత్రమున మహాభారత
 యుద్ధము కల్పణ పండితునిచే సంస్కృతమున వా
 చుబడినటుల కలియుగము 654వసం॥ రమున బి. సి
 3448వసం॥ రమునజరగలేదనియు కలియుగారంభము
 క్రొత్తిసిద్ధాంత ప్రకారమున బి. సి. 3102వసం॥ రము
 కాదనియు 1177 అనియు తత్సూర్యము ద్వారాం
 తమున 17 సం॥ రములక్రిందట ననగ బి. సి 1194వసం॥
 రమున జరిగినదనియు వాయుబడియున్నది.

ఇందునుగురించి విచారితము—

(1) వీరు కాశీరము నేలినరాజులలో వృద్ధ
 ముగోనందుడు పాండవ యుధిష్ఠిరునకు నమకాలీనుడ

వియు తృతీయశాసనంబునకు ముందు రాజ్యము చేసిన
 నభిమన్యునకు 1263వ సంవత్సరములకు పూర్వము వ్రీధ
 మగోనందుడు రాజ్యము చేసినటులను కల్లణపండి
 తుని గ్రంథమున గనపడుచుండుటవలన నభిమన్యుడు
 కానిమ్మా కుమారుడనియు కానిమ్మా క్రీస్తుశకము
 78వ సం॥ రమున రాజ్యముచేసినటులను క్రీస్తుశకము
 78వ సం॥ రమున నాంభింపబడిన శాలివాహనశకాబ్ది
 తనినలననే యాంభింపబడినటులను నాంధ్రేయచరి
 త్రకారులు నిశ్చయించుటవలనను కానిమ్మా కుమారుడగు
 నభిమన్యునకు 1233వ సం॥ రములకు పూర్వము
 పాండవయుధిష్ఠి రుడు రాజ్యముచేసినటుల గనబడు
 చున్నందున పాండవ యుధిష్ఠిరుడు క్రీస్తుశకమునకు
 (1263-78) పూర్వము 1190వ సం॥ ర ప్రాంతమున రా
 జ్యము చేసెనని వ్రాసిరి:—

ఇంద్రవిజయమై ముందవిచారితము.

కల్లణపండిత శ్రీతరాజ తంగణవలన తృతీ
 యగోనందుడు మొదలు కాశ్మీరము నేలిన రాజుల
 కాలమును గణింపగ కల్లణపండితానివరకు సుమారు
 230 సం॥ రములయినటుల గనబడుచున్నది

ఇరితియగాక కల్పనవరదిక్కు జభిమన్యుని రా
జ్యంతకాలమునుండి తనకాలమువరకు 2330సం॥ ర
మలద్యోగని హాసీయుండెను. క్షణపండితుని కా
లమిప్పటికి (క్రీస్తుశకము 1948వసం॥ 48మునకు) 758సం॥
రములై యున్నది. దీనింట్టి యిప్పటికి తృతీయగ
నేడునకు పూర్వము రాజ్యముచేసిన యభిమన్యుడు
3080సం॥ రములక్రిందట రాజ్యముచేసినటుల వ్యక్త
మగుచున్నది.

ఈ యభిమన్యుని రాజ్యంతము మొదలిదే
రకు 3038సం॥ రములలో క్రీస్తుశకము 1908సం॥ ర
ములతీసివేయగ క్రీస్తుశకమునకు పూర్వము
4080సం॥ రముల క్రిందట యభిమన్యుడు రాజ్యము
చేసినటుల స్పష్టమగుచున్నది. ఇందుడహరించబడి
న కానిష్ఠాయభిమన్యునకు పూర్వమగుటచే బి. సి.
1180సం॥ రములకు పూర్వమురాజ్యము చేసినటుల
వ్యక్తమగుచున్నది.

ఇటులందడ నిండబడిపోయిన కానిష్ఠా
వ. డి. 78వసం॥ రములో రాజ్యముచేసిననుటయీ
భవమగుచున్నది.

ఇదిగాక నిందుదహరించిన కానిష్కా కాల
మునున్న లోకధాతునకు 150సంవత్సరములకుపూర్వ
ము బుద్ధుడగు శాశ్వసంహుడు నిర్వాణమునొందెన
ని రాజతరంగిణివలన గనబడుచున్నది.

పీఠువ్రాసిన ప్రకారము బుద్ధుడు క్రీస్తుశక
ముగను పూర్వము 544వసంవత్సరప్రాంతమున నిర్వా
ణమునొందినను తత్కాలమునకు ఇటీవల 150వసం-
వత్సరప్రాంతమునరాజ్యముచేసినకానిష్కా బి సి394వసం-
వత్సరప్రాంతములో రాజ్యముచేసినటుల చెప్పుకతీరదు.

ఇంటియగాక ప్రధమగోసందుడు మొదలు
కృత్తిరమునెవిన రాజులలో తొంబదయిదవవాడగు
లలితాదిత్యుడు కానిష్కాకుదరిమిలాను 1650వసం-
వత్సర ప్రాంతములో రాజ్యము చేసినటులను ఈలలితాది
త్యుడు కానుక భూధివతియగు యశోవర్తనుజయించి
తదాస్థానస్థితులగు వాక్పతి, రాజర్షి, భవభూతి మొ
దలగుకవిశ్రేష్ఠులను తనయాస్థానమునకు కేర్చుకొని
కొలులను రాజతరంగిణివలన స్పష్టముగ గనబడుచు
న్నది.

ఎ. డి 1150వసంవత్సరమున బాహు మునుకచించి

నసిద్ధాంతశిరోమణిలో భవభూతిని నుడహరించి యున్నారని అందువలన భవభూతికాలమునందలి లలితాదిత్యుడు ఎ. డి 1150 వ సం॥ రమునకు పూర్వమున కాశ్మీరమును పాలించినటుల వ్యక్తమగుచున్నది. ఇందును బట్టి యిందుడహరించిన కానిష్కానుండి లలితాదిత్యుని కాలమువరకు అయిన 1650 సం॥ రములలో పైనుడహరించిన 1150 సం॥ రములు ఓసీశేయగ బి. సి 50^వ సం॥ రములకు పూర్వము కానిష్క రాజ్యము చేసినటుల చెప్పక తీరదు.

ఇదియునుంగాక ఈ కానిష్కా ఎ. డి 78 వ సం॥ రమున రాజ్యము చేసినయెడల కానిష్కా మొదలు లలితాదిత్యునివరకగు 1650 సం॥ రములలో 78 గలిగిన ఎ. డి 1723 వ సం॥ రప్రాంతములో లలితాదిత్యుడు రాజ్యము చేయవలసియున్నది.

అటులయినచో ఎ. డి పదిరెండవ శతాబ్దములో కల్లుగపండితునిచే రచింపబడిన రాజతరంగిణిలో స్థలలితాదిత్యుని చరిత్ర వ్రాయుటకెటుల సందర్భ వధును?

కాబట్టి రాజతరంగిణిలో నుడహరించిన కా

వీహ్మ. ఎ. 1178వసం॥రము లో రాజ్యము చేసెననుట
యంతమాత్రము సందర్భపడునటుల కనబడదు.

కావున బి. సి. 1180వసం॥రప్రాంతమునరాజ్యో
ముచేసిన యభిమన్యునికి పూర్వము కాశ్మీరమునేలి
న రాజులలో నేబదిరెండవవాడగు ప్రథమ గోనండు
నకు ననుకూలీనుడగు పాండవ యునిష్ఠిరుడు బి. సి
1190వసం॥ర ప్రాంతమున రాజ్యము చేసెననుట సత
మైనదిగ గనబడదు.

2 వరాహ ముహురడు తన బృహత్సంహిత
యందు వాసిన

శ్లో “అనన్తఖానుమునయశ్శాసతి పృథ్వీంయు
ధిష్ఠి రే నృపతౌ॥షడ్ద్విక పంచద్వియుతశ్శక కాలస్తస్య
రాజ్యస్య ।

అచువృద్ధగర్గుని శ్లోకమునకు కల్పణపండితుడు అ
పార్థము చేసెననియు వృద్ధగర్గుని కాలమున కాలని
ర్ణయము చేయుటకు బుద్ధనిర్వాణ శకమునకు, శత్రుర్షి
మండలగతియు, దప్ప నీవుడు వాడుకతోనన్నె యు
ధిష్ఠిరాది శకములపుడు వాడుకలోలేనందున వేరుసో
ధనేములెద్దియు లేవనియు పేర్చియుచు నీయూర్వతురి

అది చాడముపంత్రికమాట్ర తక్కువగ మన్న కవియు
అందువలన 'శక్త' అను పదముకేర్పే. 'శక్త' యని
పోతకాటున వ్రాయబడెనని బోలుచున్నదియు
'శక్త' అనుపదమునకు బుద్ధనిర్వాణ శక్తమనియు
యుత' అనుపదమునకు బుద్ధనిర్వాణ కాలమునకు
పూర్వమనియు 'షడ్వికపంచద్య' అనుపదమునందలి
'ద్విక' అనుపదమునకు రెండురైట్లనియు 'షడ్విక' అనుపదమునకు ఏకవిదియారురైట్లనియు 'షడ్వికపంచద్య' అనుపదమునకు ఏకవిదియారురైట్ల యిరువైదనియు ఇదియునుగాక పుష్కరితనిడల సంచారమును సూచి-

|| "ఋతదృశ్యంశతేనాబైర్యాక్షునిత"

శిఖిండిషు|| తచ్చారే సంహితాకారై రేవందత్తత్ర
నిర్ణయః |

అనుక్లోకమువలన "షడ్వికపంచద్య" అనుపదము యు
ధిష్ఠిరుని రాజ్యముమొదలు బుద్ధనిర్వాణకాలమున
కు పునర్నిమండలమిరువది యారునక్షత్రసాదములు
గణించెనని చెప్పట కుపయోగించెననియు గర్థముజే
సి యిందునుబట్టి పాడవ యుధిష్ఠిరుడు కాల్యము

చేసినది మొదలు బుద్ధనిర్వాణకాలమునకు 100 సంవత్సరములు గడించినటులగానబడుచుండుటవలనను బుద్ధుడు శ్రీస్తుశకమునకు పూర్వము 44 సం॥ ర పాశ్చిమమున నిర్వాణము నొందెననియుంట్లే యచరిత్రకాగులుంకర వగుచుటవలనను పాడవయ్యుధిష్ఠి రుడుశ్రీస్తుశకమునకు బూర్వము 1194 సం॥ ర పాశ్చిమమున రాజ్యము చేసెనని వాసిరి.

ఏతద్విషయమై విచారింతము.

శ్లో॥ “యస్యాపాదేషధమే ద్వాదశ మాత్రో
స్తథా తృతీయేపి॥ అష్టాదశద్వితీయే పంచదశచ
తుర్థసార్వా॥

అను నార్యా లక్షణోక్తత్రకారము తురీయ చరణమున పంచనైదు మాత్రలుండవలసియున్నది.

“వాపాదాంతో లఘుర్గుణః॥

అనున్వాయము ననుసరించి యీయార్యతుద నున్న “స్య” అను నక్షరమునకు రెండుమాత్రలు గణింపఁబడియున్నది. అటులగణించిన తురీయచరణమున దున్నైదు మాత్రలు గవబడునున్నవి కాని మాత్రావ్యతము గనబడదు.

“శక కాల స్తప్యరాజ్యస్య”

అనునపుడు తురీయచరణము గమనించుచుంటుంటే

“శక కాల స్తప్యరాజ్యస్య”

అనునది గమనించక పోవుటయేగాక విశ్చేతిగ గనబడుచున్నది. శబ్దశాస్త్రాదులు చె కింపుగ నుండునటుల నేర్పరుచుచున్నవి గాన ‘శక కాలః’ అనునదియె యనుకూలముగ నోచుచున్నది.

“షడ్వికప చద్వి” అను సమాసపదమునందలి ‘ద్వికపదము సంఖ్యవాచకముగ వ్యయోగించి యుండవచ్చును

వీరు మాతా) పంచప్రస్థారముచు యోచిం

పకపోయినను

శ్లో॥ గణాశ్శతృష్ణాపైతాః

పంచార్యానిశుచంస్థితాః

అనుగీతినచుండించిన రగణమార్యగోక్షేరు సని

యైంభకపోచురుగదా- మునియు-

కముగ ప్రయోగించియుండవచ్చును.

అటులగాక “ద్వీక” పదము పరిమాణ వాచకముగ యోచించి రెండు రెల్లని యర్థముచేసినను “షడ్వీక” అనుపదమునకు “షడావృత్తంద్వికంషడ్వీకం” అను శ్లోకప్రతిపలన నాకురెల్లు పన్నెండని యర్థమిచ్చునుగాని యరువదియారురెల్లని యర్థములే యుట న్యాయముగ గనబడదు.

దీనినిబట్టి “షడ్వీకపంచద్వి” అనుపదమునకు “నవపంచచవద్వాణి” మొదలగు వానివలె ముప్పదియేడని యర్థము జేయవలసియున్నదిగాని 600 అని యర్థము లేయుట న్యాయముగ గనబడదు.

“ద్వీక” పదము సంఖ్యావాచకముగ ప్రయోగించునపుడు యుద్ధిష్ఠిరశక కాలపరిమితి 2526 సం॥ రములనియు పరిమాణవాచకముగ ప్రయోగించినపుడు యుద్ధిష్ఠిరుడు రాజ్యము చేసినకాలము 37 సం॥ రములనియు వృద్ధగర్గుని యభిషేకముగ గనబడుచున్నది.

కల్పణ వండితుడు సంఖ్యావాచకమున నభిప్రాయము నొందెను.

భిందుకువష్టంధ కముగ

“వద్దీకపంచ్చ మిత్యకకాలస్తస్యరాజ్ఞశ్చ”

అనుపాతముగలదు పరిమాణపాచక మగున
పుడు పైనివాసిన యధమునకు గాంధారి శాపము
సహకారిగనున్నది.

భిందులములో సప్తర్షి మండలమునలుబది
భాగలవరకు వ్యాపించి యుండుటవలన నీ యాశ్వి
యదలి “మఘాను” అనుబహువచనమునకు కపింజ
లాధికరణన్యాయమునుబట్టి మూడు నక్షత్రములని
యు శృంగగ్రాహి న్యాయము ననుసరించి ముండు
వెనుకలకు ||పూ|| గర్భాష్టమేషు జాహ్నుకమున
ర్ణాత” అను అవస్తంబ సూతార్ధ ౨ వలె పుష్య
మిమౌనలు ఉత్తర ఘల్గుణ్యంతమువరకు అయిదు న
క్షత్రములలో నాకాలమునకు మూడునక్షత్రములం
దున్నదని కనబడుచున్నది.

ఋగ్యతము సప్తర్షి మండలము మఘానక్షత్ర
ము మొదలు ఉత్తర ఘల్గుణ్యంతమువరకు వ్యాపించి
యొన్నిటల గనిపించున్నది

యధిష్ఠితుని కాలమున మఘమొదలు ఉత్త

ర ఫల్గువ్యంతమువరకు వ్యాపించి యున్నదని యో
చించిన నిజవరకు సప్తర్షి మండల మొకపర్యాయము
గాని రెండుపర్యాయములుగాని భగణపూర్తి చేయ
వలసియున్నది.

శ్లో॥ ఋతౌ జ్యేష్ఠశతేనాద్వైః॥

అనుష్ఠోక్తోక్త ప్రకారము గణింప 2700సం॥
రములుగాని 5400 సం॥ రములు గాని అయియుం
డకతీరదు

పుష్యమిమొదలుమహూతమువరకు వ్యాపి
ంచినదని యోచించినచో భగణపూర్తిపయిని రెండు
సక్షత్రము లతికమించవలసియున్నది

దీనింబట్టి గణింపగ 2900సం॥రములు గాని
5600సం॥రములు గాని కావలసియున్నది.

కలియుగమున నిప్పటికి (1908సం॥రమునకు)
5009 సం॥రములు గతించెనని జ్యోతిషశాస్త్రవేత్తలు
ను 3100సం॥రములు గతించెనని నవనాగరికులును
జెప్పచున్నారు. కాబట్టి సప్తర్షి సంఛారము ననుస
రించి చూచిన గలియుగకాలము నెవరిచేజెప్పబడిన
కాలమునకును సరిగగనబడదు.

ఇదిగాక సప్తర్షి మండలమొక శతాబ్దమునకొక సక్షత్రమును విడుచు నెడల ముప్పదినం||రములకు నాలుగు భాగల కోణమధికము గావలసి యున్నది.

నేనిదివరకు ముప్పది సం||రములనుంచి యీ మండలగతిని పరిక్షించుచుంటిని గాని యిదివరకొక భాగమైన కోణము జేసికొనుట గనబడలేదు. కాబట్టి సప్తర్షి మండలమొక శతాబ్దమునకొక సక్షత్రమును విడుచు ననునది సరిగ గనబడదు.

సప్తర్షి మండల సంచారము ననుసరించిగా చెడము. విష్ణుపురాణము 4వ అంశము 24వ అధ్యాయములోని

శ్లో|| తేతు పారిక్షి తేకాలే

మఘాన్వాసన్ ద్విజోత్తమ||

అను 24వ శ్లోకములోని యుత్తరార్ధమువలనను భాగవతము 12 వ సర్గంధము 2వ అధ్యాయములోని

శ్లో|| తేత్వదీయే ద్విజాఃకాలే

చాధునాచా శ్రితామఘాః”

అను 28వ శ్లోకములోని యుత్తరార్ధము వలనను పరిష్కృత్యమున ఋషిమండలము మఘానక్షత్రము

న నున్నటుల గనబడుచున్నది. విష్ణుపురాణము 4వ
అంశము 24వ అధ్యాయములోని

శ్లో॥ ప్రమాస్యంతి యదాచైతే

పూర్వాషాఢాం మహర్షయః । తదా

నందాత్ప్రభృత్యేష కల్పిన్ద్విధంగమిష్యతి॥

అను 30వ శ్లోకమువలనను భాగవతము 2వ స్కంధ
ము2వ అధ్యాయములోని

శ్లో॥ యదామఘాభ్యో యాస్యంతి

పూర్వాషాఢాం మహర్షయః । తదానందా

త్ప్రభృత్యేష కల్పిన్ద్విధంగమిష్యతి॥

అను32వ శ్లోకమువలననాబుషిమంజలము సంకునికా
లమునకు పూర్వాషాడా నక్షత్రమున జేసినటుల గ
నబడుచున్నది. విష్ణుపురాణము 4వ అంశము 24వ అ
ధ్యాయములోని.

శ్లో॥ తేనసపర్షమోయుక్తా

స్తవంత్యజ్జితంనృణాం॥

అను21వ శ్లోకములోని పూర్వాశ్వానము వలన నాబు
షి మంజలమొక్కక నక్షత్రమున నూరుస 12ము
ఖండునని గనబడుచున్నది. అందునుబట్టి మఘ మొద్ద

లు పూర్వాషాఢవరకు పడినక్షత్రములకు 1000 సం॥
రములకుటచే పరిక్షతు మొదలు సంఘనివరకు చేయి
సం॥రములగును.

విష్ణు పురాణము 4వ అంశము 21వ అధ్యాయములోని
శ్లో॥ యావత్పరిక్షతోజన్త యావన్నం
దాభి పేచనం॥ ఏతద్ద్వైత సహస్రంతు శ్లే
యంపంచాశదుత్తరం॥

అను 23 వ శ్లోకమువలన పరిక్షన్నంవాంతర కాలము
1050 సం॥రములగును భాగవతిము 12వ స్కంధము
భివ అధ్యాయములోని.

శ్లో॥ ఆరభ్యభవతోజన్త యావన్నం దాభి పేచనం
ఏతద్ద్వైత సహస్రంతుశతం పంచవింశోత్తరం॥

అను 23 వ శ్లోకమువలన 1115 సం॥రములుగను గనబ
డుచున్నది. విష్ణు పురాణములోని శ్లోకము నుండి
తురీయచరణములోని॥ పంచాశదుత్తరం॥ అను వాక్య
ము॥ పంచశతోత్తరం॥ అనియు॥ పంచదశోత్తరం॥ అని
యు మరెండుపాఠములున్నటుల శ్రీధర్మియ విష్ణుచి
త్రియ వ్యాఖ్యానముల వలన గనబడుచున్నది అం
గు॥ పంచశతోత్తరం॥ అనుపాఠము వాస్తవమయి

నదిగను పయనిగనపరచిన విష్ణుపురాణము 4 అం 24
అ॥ 30వ శ్లోకము లోనియుభాగవతము 12 సర్గం 2 అ॥
32వ శ్లోకములోనియు పూర్వాషాఢాం॥ అనువాక్య
ముపూర్వానాదాం॥ అనియుపైఅధ్యాయము 26వ
శ్లోకములోని॥ శతఃపంచదశోత్తరం॥ అనుతరీయచర
ణము ॥ జ్ఞేయంపంచశతోత్తరం॥ అనియునుండునటుల
నువోచుచున్నది.

వలనన:—

విష్ణుపురాణము 4 అం॥ 23వ అధ్యాయము వలనమా
గధులు 1000 సం॥ రములును 24వ అధ్యాయములోని
1, 2 వాక్యములవలన ప్రద్యోతులు 136 సం॥ రము
లును శిశునాగులు 362 సం॥ రములును రాజ్యము చే
సినటులను భాగవతము 9వ సర్గంధమున మాగధులు
1070 సం॥ రములును 12 సర్గం॥ 1 అ॥ వకటి మొద
లు యేడువరకుగల శ్లోకములవలన ప్రద్యోతులు
1680 సం॥ రములును శిశునాగులు 360 సం॥ రములు
ను రాజ్యము చేసినటులను గనబడుచున్నది. ఇందు
నుబట్టి పరిక్షిత్సమ కాలీనుడగు సోమాపి మొదలు
మహాపక్షనుండునివరకు సుమారు 1500 సం॥ రములు

గ గనబడెను.

ఇదిపైనివాసిన విష్ణుపురాణము 4అం॥24తీ
 23వశ్లోకములోని"పంచాశదుత్తరం" అనువాక్యమున
 కును,, పంచదశోత్తరం" అనుపాఠమునకును 80వశ్లో
 కములోనియు భాగవతము 12స్కం॥ 2అ 32వశ్లోక
 ములోనియు॥ పూర్వాపాథాం॥ అనువాక్యమునకును
 పై అధ్యాయము23వశ్లోకములోని" శతపంచదశో
 త్తరం" అను వాక్యమునకును విరుద్ధముగ నున్నది.
 కాబట్టి,, పంచాశదుత్తరం,, అను వాక్యమును,,
 పంచదశోత్తరం" అను పాఠమును " పంచశతోత్త
 రం" అనియు,, శతంపంచదశోత్తరం" అనుతురీయ
 పాఠమును" జ్ఞేయం పంచశతోత్తరం" అనియు
 "పూర్వాపాథాం" అను వాక్యము॥ పూర్వాభా
 దాం" అనియుమాచింస త్రిమిమద్భాగవత విష్ణు
 పురాణ గ్రంథములంబిలి వాక్యములకు పరస్పర వి
 రోధములు లేక యేకీతిగనుండును. ఇవిగాక వా
 యు పురాణమున జెప్పబడియున్న" సాధసహస్రం"
 అనువాక్యముతో నుండించుచుండును. గావున వి
 ష్ణుపురాణము 4అం॥24. 2|23వశ్లోకము" పంచ

శ్రోత్తరం||అనియు అందలి శిలివ స్తోక మునుభాగవత
ము||2స్కం||2అ||శిలివ స్తోకము||పూర్వాభాద్రాం ,,
అనియు||అధ్యాయము శిలివ స్తోకము, శ్లోకంపంచ
శత||శ్రోత్తరం||అనియు ఘట్టిపిమ్మట పాఠభేదమునగల ,,
శత||శత||శత|| అనుమూడు శబ్దములలోని ప్రతి
శబ్దమునందలి యక్షరద్వయమునకు వర్ణవ్యత్యయ
మె గాని వర్ణములకు విశేషభేదము లేకుండుటవలన
ను|| పూర్వాషాఢాం|| పూర్వాభాద్రాం|| అనువా
క్యాయములోని ప్రతివాక్యమునందలి వర్ణచతుష్ట
యములో మొ డటిరెండువర్ణములును సమానముల
గుట వలనను తుదరెండువర్ణములును త్యుస్సగుటే
ము లగుటవలనను లేఖకాది ప్రమాదములచే మా
ర్కకలిగినటుల నూహింపదగియున్నది.

కాబట్టి త్రిమిమద్భాగవత శ్లోకపురాణముల
లోని,, శతం పంచదశోత్తరం,, శ్లోకంపంచశత
శ్లోకం,, అనువాక్యములు,, శ్లోకంపంచశతశ్లోకం
అనియు,, పూర్వాషాఢాం, అనునది,, పూర్వాభా
ద్రాం,, అనియునుండునటులలోచుచున్నది,, పూర్వా
భాద్రాం,, అను పాఠముననుసరించి చూచినమఘ్న

మొదలు పూర్వాభాద్రపదపక్ష పదునైదునక్షత్రములు
 కను ఋషిమండల మొక్కక నక్షత్రమున నూ
 దుసంకరములుండుటచే 1500సంకరములగును గాన
 ఋక్షన్నందాంతర కాలము 1500సంకరములుగ గన
 బడును.

విష్ణుపురాణము 4అంశ 24 అశ్లోని 5, 6, 7
 స్లోకములలోను భాగవతము 12 స్కంధ 12 అ 7.8.9.10
 11.12 స్లోకములలోను మహావద్వనందుడును వాని
 సంతతివారును నూరు సంకరములు భూమినేలెడరని
 యు చాణక్యడను బ్రాహ్మణుడు నందవంశోన్ముల
 ననుజేసి చంద్రగుప్తునికి రాజ్యమిచ్చుననియు అశో
 కవద్దనుడు చంద్రగుప్తునికి పాత్రుడనియు తెప్పబ
 డియున్నది.

ఇందునుబట్టి పరిక్షతుముదలు చంద్రగుప్తు
 ని రాజ్యరంభమువరకు పైప్రకారము ||పూర్వాషా
 ఢాం, అనుపాతము ననుసరించి 1100సంకరములు
 గను|| పూర్వాభాద్రా, అనుపాతము ననుసరించి
 1600సంకరములుగను గనబడుచున్నది.

చరిత్రకారులు అశోకుడు బి సి. 370సంక

ములక్రీడలు రాజ్యము చేసినటుల నిర్ణయించిరి.

పరిశీల్పితామహాదగు యుధిష్ఠిరుడు వరికు
తుగు పూర్వమునను అశోకుని పితామహాదగు చం
ద్రగుప్తుడు అశోకునికి పూర్వమునను రాజ్యము చే
సియుండవలసి యున్నది.

కావున దీనింబట్టి గణింపగ పాండవయుధిష్ఠి
రుడు బి. సి. 1900సం॥ రములకు పూర్వము గాని
1400సం॥ రములకు పూర్వముగాని రాజ్యము చేసి
యుండవలయును.

ఇదిగాక ప్రకృతము ఋషిమండలమహమ్మ
మొదలు ఉత్తర ఘల్లుణ్యంతమువరికు వ్యాపించి యుం
డుటవలననేని నేను గనపరచిన ప్రకారముపాండవ
యుధిష్ఠిరుని కాలమిప్పటి కిరువదిలోమ్మిదివలదల సం॥
రములకు తక్కువగ నున్నటులగనబడుచున్నది.

పాండవయుధిష్ఠిరుని కాలముమొదలిప్పటికై
న 2900 సం॥ రములలో నిప్పటి క్రీస్తుశకము 1908
సం॥ రములుతీసివేయఁగ్రీస్తు శకారంభమునకు పూ
ర్వము992వ సం॥ ర ప్రాంతమున పాండవ యుధిష్ఠి
రు రాజ్యము చేసినటుల గానబడుచున్నది.

కాబట్టి బి. సి. 1194వ సం॥ర పాఠంతో
మున రాజ్యము చేసిననునదియసంభవము
ఇదిగాకవీరు చేసిన యార్యాధ్యము, గనపరించి
బుద్ధునికి బూర్వము 650 సం॥ రములైననునుపరిహేయమిది
గాగనబడదు.

వీరనన

రాజతరంగిణిలోనుడవారించిన కానిష్కకాల
మునకు 150 సం॥ రములకుబూర్వము బుద్ధుడు నిర్వాణ
ము నొందినటుల రాజతరంగిణివలనవ్యక్తమగుచున్నది.

అభిమన్యుడు బి. సి. 1180 సం॥రము లకు బూ
ర్వము రాజ్యము చేసినటులపైని గనపరచితిని.

అభిమన్యునికి బూర్వము రాజ్యము చేసిన కా
నిష్కకాలమునకు బుద్ధుడు 150 సం॥రములకు బూ
ర్వము నిర్వాణము నొందుట చే బి. సి. 1330 సం॥ర
ములకుబూర్వమిదిచెప్పకవీలులేదు.

వీరు వాసిన యార్యాధ్యప్రకారము బుద్ధునికి
బూర్వము 650 సం॥ రముల కిందటరాజ్యము చేసిన
పాండవయుధిష్ఠిరుడు బి. సి. 1330 + 650 = బి. సి.
1980 సం॥ రములకుబూర్వము రాజ్యము చేసిననున

దిసువ్యక్తము.

కాబట్టి పాండవ యధిష్ఠిగుడు బి. సి. 1190 వ సం॥ ర పాత్రమున రాబ్యము చేసెననునది యెంతమాత్రము సందర్భించినటులగనబడదు.

(3) ఆర్యభటుడు కాలసంకలిత ప్రకరణమునందు కలియుగము 1910వ సం॥ రమున ఋషిమండలము మహావక్షత్రమున నున్నటుల వ్రాసెననియు నానక్షత్రమున ఋషిమండలముందు కాలము యధిష్ఠిగుని కాలము గుటవలనను నా కాలము బి. సి. 1190వ సం॥ రమునకు సర్వమైన దక్షిణవలనను నా సం॥ ర పాత్రమున యధిష్ఠిగుడు రాబ్యము చేసెననియు వ్రాసిరి. కానియుదు కాధారములు గలబరచలేదు.

ఇందు విషయమై యోచించెదము

ఆర్యభటుడు దశగీతిసూత్రములలో నాగ్నివమాత్రమున

॥సూ॥ కల్పదేర్వ్యగపాదాః గచగురుది

జసాచ్చభారతాత్పూర్వం ॥

అని జెప్పటవలన యధిష్ఠిగుని కాలము వక్షబూర్వము మూడు యుగపాదములు గడిచినటుల గనబడెను.

ఆర్యాష్టోత్తరశతమ లోని

॥నూ॥ షష్ఠ్యష్టానాం షష్టివ్యధావ్యతితాన్త్ర
యశ్చ యుగపాదాః। తద్దైకావింశతిరష్ట్రస్త్రిహమ
మజన్తనోతీతాః।

అనుషదియవనూత్రమువలన తమగ్గి ధరచన
కాలమునకు నాల్గవయుగ పాదమగు కలియుగమున
3623 సం॥ రములు గలించినవని కలబడుచున్నది.
ఇందును షట్టి యీగ్గంధము ఏ డి 521 సం॥ రమున
రచింపబడినటులను నా కాలమునకు 3623 సం॥ రముల
కుబూర్వము యుధిష్ఠిరుడు రాజ్యము చేసినటులనుగ
నబడుచున్నది.

కావునపై నుడహించిన యార్యభటుని గ్గం
ధమునుబట్టి బి. సి 3102 సం॥ రములకు పూర్వముపాం
డవయుగిష్ఠిరుడు రాజ్యముచేసినటుల గనబడుచున్నది
గాని 194వ సం॥ రప్రాంతమున జేసినటుల గనబడదు.
కాబట్టి ఆర్యభటుడు కలియుగము 1910వ సం॥ రము
నముషిమండలము మధునక్షత్రముననున్నటుల వా
సియుండడు.

ఆట్లులవాసి యున్నతెడల నామకుల

ము బి సి. 31¹² నం॥ రములకు పూర్వము మొద
లుకలియుగము 1910వ నం॥రమునకును నిష్పటికినిమ
ఘానక్షత్రముననే యున్నటులమనమూహింపదగియు
న్నది ఈమండలగతి సరియైనదిగా గనబడలేదనివైని
గనుబరచితిని. ఈమండలసంచారవిషయమై కాలస్ప
దూపోపన్యాసమున వివరించి యుంటిని.

(4) అంశశయ్యయందు త్తరాయణ పుణ్యకాలము
నునిరీక్షించుచున్న భీష్ములు ధర్మరాజునుగూర్చిపలికిన
శ్లో॥ మా ఘోయంసమనుపాప్తిః॥ మాస
స్సామ్యాయధిష్ఠిరిత్రిభాగశేషఃపక్షో యంశుశ్లోభ
వితుమర్హతి॥

అనుశ్లోకమునందలి॥త్రిభాగశేషఃపక్షోయం॥
అనువాక్యమనకు మాఘశుక్ల పంచమియును సర్ధము
జేసియాకాలమున నాదినమున నుత్తరాయణ ప్రవే
శమయినదని నిశ్చయించి నాటిదినమాది ఒక్కొక
పూణమొక్కొకదినముననువిడుచుచు నేకాదశినాడు
స్వర్గస్థుడాయెననిమహాభారతము వందున్నదనియు వే
దాంగజ్యోతిషమున నై దేండ్లకొక పర్యాయముత్త
రాయణ సుమావాస్యయంప మూర్త్యువందుగిలు ధరి

స్థానక్షత్రమున జేరియుండగ బ్రవేశించుననియు కలి
యుగప్రారంభమున పడియయనములును, చంద్రుడు
ధనిష్ఠ, చిత్ర, ఆర్ద్ర, పూర్వాభాద్ర, అనూరాధ, ఆశ్లే
ష, అశ్విని, పూర్వాషాఢా, ఉత్తరఫల్గుణి, రోహిణి అ
నుపదిసక్షత్రములను జేరియుండగ ప్రవేశించినవని చెప్ప
బడియున్నదనియు అందువలన మహాభారతయుద్ధము
రిగినకాలమున మాఘశుక్లవచమినాడు జరిగిన యు
త్తరాయణము అశ్వినిలో చంద్రుడున్న పుడుబ్రవేశమై
వసుత్తరాయణముతో సంబంధించియున్నందున అయిదు
నం॥ రములయుగమందు బ్రవేశమయిన అయిదు త్త
రాయణములలో నాల్గవదగుటచే నాయుగములో
నాల్గవ నం॥ రమనియు, మరియు భిష్ములు నిర్యాణము
నొందినయు త్తరాయణము ప్రవేశించిన అయిదున. 1
రములయుగము కలియుగప్రారంభము మొదలు
నాల్గవదియగుటబట్టియు కలియుగముకీర్తిస్తుతకమిన
త్రైబూర్వము 1177వనం॥రమున ప్రారంభించినట్లు వే
దాంగజ్యోతిషమునుబట్టియు బుర్రాణాద్యనేక గ్రంథ
ములనుబట్టియు ప్రబలనిదర్శనములు గలబహువర్తి
నను మహాభారతయుద్ధము క్రీస్తు 17వమునకు బూర్వ

ము 1194వనం18ప్రాశంభామున జరిగినదని నిశ్చయింప
వలెననివాసిరి.

ఇందియగాక వేదాంగజ్యోతిషమున సూర్య
దు ధనిష్ఠా నక్షత్రముననుండగ నమావాస్యయందు
త్తరాయణముగునటుల జెప్పటవలనను పై నుదహరిం
చినమహాభారతశ్లోకమునుబట్టి మాఘశుక్ల పంచమి
నాడుత్తరాయణముగునటుల గనబడుటవలనను నా
పంచమికిపూర్వమునందగు నమావాస్య(పుష్యామా
వాస్య) నాడుసూర్యచంద్రులు శ్రవణనక్షత్రముననే
రియుండువలయుననియు నాపంచమినాడుప్రవేశమయి
న ఉత్తరాయణమున చంద్రుడు రేవతీనక్షత్రమున
నుండవలయుననియు మాఘశుక్ల పంచమినాడుత్తరా
యణము ప్రవేశించునపుడు రేవతీనక్షత్రమున నుండ
వలసిన చంద్రుడశ్వినీ నక్షత్రమున నున్నటుల వ్రాయ
బడిన వేదాంగజ్యోతిషమునందలి ప్రమాణమాకాల
మునందలి నక్షత్రగతిని పరిగ గనిపెట్టియుండకపోవు
టచేనంభవించినస్థా లిత్యమనిగణింపవలసి యున్నదని
యువ్రాసిరి.

ఇందునుగురించి విచారింపదము.

॥మా ఘోయం॥ అనుశ్లోకము భీష్మనిర్యాణ
తిథిని తెలియ చేయు చున్నదిగాని ఉత్తరాయణప్రవే
శదినమును తెలియ చేయలేదు అతిథియందు త్రాయ
ణము ప్రవేశించునటుల శాంతివర్షము 47వ అధ్యాయ
ములోనిది.

శ్లో॥ భీష్మస్యకుడుశాక్షులదే హూత్వ
ర్గంమహాత్తనః నివృత్తమాత్రేత్వయనే
ఉత్తరేవైదివాకరే॥

అనుమూడవశ్లోకమువలన వ్యక్తమగుచున్న
దిగాని యాతిథిపంచమియనుట కవకాశమియ్యదు.

ఏలనన

“మా ఘోయం,, అనుశ్లోకములోని “త్రి
భాగశేషఃపక్షోయం,, అనువాక్యమునకీపక్షముత్రి
భాగశేషము గలదనియర్థము॥ ఇందలి త్రిభాగశబ్ద
ముమూడవభాగమనియు మూడుభాగములనియున
ర్థద్వయమునిచ్చుచున్నది.

అందు రెండవయర్థము సరియైనదిగ నెంచుకొ
ని పంచమియను భ్రమనొందిరి.

అర్థద్వయముననుసరించి విచారింపినను ఈ

భమితిని సంభవించదు.

ఏలనన

సూర్యచంద్రసంయోగము దర్శాంతమనియు
సూర్యచంద్ర వద్రాశ్యంతరము పూర్ణిమాంతమనీయు
సూర్యచంద్ర ద్వాదశ భాగాంతరమొక చంద్రభిన్న
యనియు శుక్ల చతుర్థ్యంతమనకు సూర్యుని తిక్రమిం
చి చంద్రుడు 45 భాగల (degrees) దూరమున
నుండుననియు ఖగోళశాస్త్ర సిద్ధములై యున్నవి.

దర్శాంత పూర్ణిమాంతమవ్యస్త పక్షసంజ్ఞిక
కాలమున కగు సూర్య చంద్రాంతము 180 భాగల
ను పూడువంతులుగ విభజింపగ వంతునకు 60 భా
గలును నాలుగువంతులుగ విభజింపగ 45 భాగలును న
గును.

మూడవ భాగము, శేషమనునపుడు సూర్యుని
నతిక్రమించి చంద్రుడు 120 భాగలదూరముననుమా
డు భాగలు శేషమనునపుడు 45 భాగలదూరమునను
నుండును.

సూర్యుని నతిక్రమించి చంద్రుడు 120 భాగల
దూరమున నుండునపుడు దశమ్యంతమగు నేకాదశ్యా

సంభమును 45 భాగలదూరముననుండునపుడు చతుర్థిలోకిభుక్తమును నగును

కావున మూడవభాగమును సర్థములో నేకాదశియును మూడుభాగలను సర్థములో చతుర్థియును నగుచున్నవి.

కాబట్టి అర్థద్వయము ననుపంచమి కసర్థము సంభవించు చున్నది. పంచమి మొదలొక్కొక దినమున నొక్కొకప్రాణమును విడుచు నెడల పంచప్రాణములను నవమితోనంతము మొదలవలయున్నది అదియే నిర్వాణరునబడును గాన నాపక్షమున నాది సమేకాదశియును టకవకాశమియ్యను.

ఇదిగాక భీష్మనిర్వాణతిథిని తెలియజేయుచున్న “మాఘేయం | అనుశ్లోకముగోని” త్రిభాగ శేషఃపక్షోయం, అనువాక్యమునకు ఈపక్షము మూడవభాగము శేషముగలదని యర్థము జేయవలసియున్నది.

పలనన.

మాఘశుక్లకాదశి భీష్మకాదశి యనునది సుచారిత్రము. ఇంతియగాక అతిథియందు భీష్మనిర్వాణ

గన గుటవలన నాతిథికానామము కలిగినటుల కట్టి
 వల్ల్యాది కాలనిర్ణయ ధర్మశాస్త్ర నిబంధనగ్రంథము
 లందగఁబడుచున్నది. మూడవభాగము శేషముగల
 దననిచో నేకాదశికర్థమియ్యదు. కాబట్టి యిట్లేట
 తిభాగశబ్దమునకు మూడవభాగమను నర్థ ముజేయ
 కతీరదు. అంక వలన నేకాదశియగునుగాని పంచమి
 గానేరదు. కావున పైనుదహరించిన శాంతిపర్వము
 47వ అధ్యాయములోని శిష్యోక్తమువలన నాకాల
 మన మాఘశుక్లేకాదశినాడుత్తరాయణము ప్రవే
 శించినటుల గనబడుచున్నది గాని పంచమినాడనుట
 కవకాశమియ్యదు.

వేదాంగజ్యోతిషమువనై దేండ్లకొక పర్యాయము
 సూర్యచంద్రులు ధనిష్ఠానక్షత్రముననుండగ నమా
 వాస్యాయందుత్తరాయణము ప్రవేశించునను యంశ
 మునుగురించి విచారించెదము.

సూర్య చంద్ర ద్వాదశ భాగాంతరమొక
 చాంద్రతిథి యనునటుల చంద్రుడు మేషాదిబిందువు
 (first point of aries నుండి 18° భాగల నతిక్రమి
 చుటలశ్వినాభిగ్రహ మొక్కొక నక్షత్రముని ఖగోళశా

స్రీపీఠమైయున్నది

సూర్యోదయనమును ప్రవేశించునది మొదలు
 తిరిగి అయిదవసంవత్సరాంతమున నా యయనమును
 ప్రవేశించువరకు సుమారు 1826వసంవత్సరముల 13½ ఘటిక
 లగును. అందు మొదటి యయనమును ప్రవేశించు
 వరకు మేషాది బిందువునుండి యెన్నవకలలో సూ
 ర్యచంద్రులుండురో అయిదవ పర్యాయమా యయ
 నమును ప్రవేశించువరకు సుమారు సూర్యోదయ 4క
 లలును చంద్రుడు 47భాగలు మొదలు 67 భాగల
 వరకును తక్కువగనుండును కాబట్టి మొదటియయ
 నమును ప్రవేశించువరకు సూర్య చంద్రాంతరముక
 న్ను అయిదవపర్యాయము ప్రవేశించు వరకు సూ
 ర్యచంద్రాంతరము $46\frac{14}{15}$ భాగలు మొదలు $66\frac{14}{15}$
 భాగలవరకు తక్కువగుటచే మొదట ప్రవేశించుకా
 లమునునుండిన చాంద్రతిథికన్న అయిదవపర్యాయ
 మున ప్రవేశించు కాలమునకు 4 చాంద్రతిథులు మొ
 దలు అయిదు తిథులవరకును చంద్రుడు సుమారు
 47 భాగము మొదలు 67 భాగలవరకు తక్కువగనుండు
 టచేరిననుతరములు మొదలు అయిదు నక్షత్రము

లనగ కను తక్కువగనుండును. అనగ మొకటచోనే
శము దర్శాంతములోనగునెడల నైదవ పర్యాయము
గుప్రే శము బహుళద్వాదశికి పూర్వమునను దర్శా
గంభమునగునెడల నేకాదశికి పూర్వమునను ధని
స్థాంతములోనగునెడల నుత్తరాషాఢకు పూర్వము
నను ధనిస్థారంభములో నగునెడల పూర్వాషాఢకు
పూర్వమునను గావలసియున్నదిగాని తిరిగి దర్శధని
స్థలలో గానేరదు.

అప్రకారమైదునం! రముల యుగములోనై
దశయుగమున కొక పర్యాయముండిన నుండవచ్చును
కాబట్టి వేదాంగజ్యోతిషమున నటులనుండవచ్చును.
గాని యైదేండ్లకొక పర్యాయ మమావాస్యాయందు
సూర్యచంద్రులు ధనిష్ఠా నక్షత్రమున నుండగ నుత్త
రాయణమగునని వాచ్యబడి యుండదు. అటులనే
నుండినయెడల నిది లేఖకాది ప్రమాదములవలననే
భవించినటుల మనమూహింపవలయును. అందుకనే
వకాశమగుచో సూర్యాదిసంవత్సరముల పరిమితి

శ్లో! మాతులపాతాలాలేల విమలవశాత్

శ్చవత్సరావంశ!

నిచేప్పినరీతిని స్థూలముగ జేప్పినటుల మనమూ
గాంపవలసియున్నది.

సూర్యుడు ధనిష్ఠానక్షత్రమున నుండునపుడు
రాయణము ప్రవేశించు కాలమున క్రాంతిపాత
(equinoctial point) వక్రగతి (retrograde motion)
లో బోవువక్షముననుదగయన బిందువు (winter
solstice) మకరాదిబిందువు (first point of capricorn
) నుండి తూర్పుగ 23½ డిగ్రీలకన్న నెక్కువగను
కీ డిగ్రీలకన్న తక్కువగను నుండవలసియున్న
గదా. ఆ కాలమున నశ్వినిలో చంద్రుడుండగబ్ర
శించు సుత్రరాయణము శుక్లపంచమియందుగా
మృనుగాని తత్పూర్వమున గానేరదు అనగ తరు
గ శుక్లపంచమికి పరముననునరుదుగ శుక్లపంచ
లోను నగునుగాని చతుర్థిలో గానేరదు.

ఏలనన

ధనిష్ఠలో సూర్యుడును నశ్వినిలో చంద్రుడును
ండగపంచమి సంభవించునుగాని చతుర్థి సంభవిం
ప.

క్రాంతిపాత పరిజ్వలనముగ (pendulum) తిరు

గుపక్షమున నపుడుదగయనబిందువు మకరాదిబిందువునుండి తూర్పుగ 23కిభాగలకన్న నెక్కవగను 30 కన్నతక్కువగను నుండవలసియున్నది.

అప్పుడు సూర్యుడు మకరరాశి నతిక్రమించుటకు భూర్వశి యుత్తరాయణము ప్రవేశించును. ఆకాలమున నశ్వినిలో చంద్రుడుండగ ప్రవేశించునుత్తరాయణము శుక్లపంచమికి బరమందే యగునుగాని పంచమిలోగాని తత్పూర్వమునగానికా నేరదు.

ఏలనన

మకరములో సూర్యుడును నశ్వినిలో చంద్రుడును నుండగ పంచమికి బరతిథులేగాని పూర్వతిథులును పంచమియును సంభవింపవు

“త్రీభాగశేషః పక్షోయం || అనువాక్యమునకు మూడుభాగాలు శేషముగలదను నర్థము జేయునపుడు చతుర్థిసంభవించునుగాని పంచమి సంభవింపదు.

కాబట్టి వేదాంగజ్యోతిషమున జెప్పబడినప్రకారము ధనిష్ఠలో సూర్యుడుండగ నశ్వినిలో నుత్తరాయణము ప్రవేశించునను కాలమునకును “త్రీభాగశేషఃపక్షోయం” అను మహాభారత వాక్యమునకు

మూడుభాగలు శేషముగలదను సర్థము ననుననిచిన
కాలమునకును నింగమాత్రము సంకల్పించునటుల
గనబడదు. ధనిష్ఠాద్యర్థమున సూర్యుడుండనశ్వని
లో చంద్రుడుండునపుడు పంచమిసంభవించదుగాని
యుత్తరార్థమున నుండునపుడుసంభవింపకపోదు.

కాబట్టి ధనిష్ఠాద్యర్థమున నుదగయనబిందువు యుం
డునపుడు పంచమిలో నుత్తరాయణమగు కాలము
ననశ్వనిలో చంద్రుడుండడుగాని ధనిష్ఠోత్తరార్థమున
నుదగయన బిందువు యుండునపుడు పంచమిలో ను
త్తరాయణమగు కాలమున నశ్వనిలో చంద్రుడుం
డుట యసంభవముగాదు.

శ్లో 1 ప్రవక్ష్యే శ్రీశ్రీష్ఠాదాసూర్యా

చంద్రీమపాపునక్ | పార్షాద్ధైక్షిణార్కస్తు ||

అను వేదాంగజ్యోతిషము నందిలి యుండన
శ్లోకమున సూర్యచంద్రులు ధనిష్ఠారంభమున నుం
డగ నుత్తరాయణమగునని చెప్పటవలన సూర్యసం
దాయన బిందువులు ధనిష్ఠారంభమునను క్రొత్త
పాతమేషాదిబిందువునకు తూర్పుగ 20కిభాగల దూర
మున ననగా భరణీచతుర్థ చరణారంభమున నున్న

టులను దెలియుచున్నది.

కాంతిపాత పశ్యమగతితో బోవుచుండుట వలన నపుడు దర్శాంతమున సూర్యుడు ధనిష్ఠారంభమున కేమాత్రము తక్కువగనున్నను ప్రతిపక్ష్యలో నుత్తరాయణముగునుగాని దర్శలోగా నేరదు.

ఆకాలమునకు చంద్రుడు ధనిష్ఠలోనుండును గాని శ్రవణములో నుండడు దర్శాంతమునకు సూర్యునికి ధనిష్ఠలోనేమాత్రము భుక్తమైనను నుత్తరాయణము దర్శాంతమునకు పూర్వము నందగునుగాని పరమందుగానేరదు.

అపుడుచంద్రుడు శ్రవణమున నుండునుగాని ధనిష్ఠలోనుండడు. కాబట్టి ధనిష్ఠారంభమున సూర్యుచంద్రులుండగ నగునుత్తరాయణము దర్శాంతముననే యగునుగాని తత్పూర్వపరమలయందుగా నేరదు.

[కాంతిపాత మేషాదిబిందువునకు తూర్పుదిశకి భాగలమారముకన్న నేమాత్రమల్పమున్నను దర్శాంతమునకు పూర్వము నుత్తరాయణమునపుడు సూర్యుచంద్రులు శ్రవణములో నుండునుగాని ధనిష్ఠలో

నుండరు. 23కి భాగల దూరముకన్న నేమాత్రమధికముగ నుంసినను దర్శాంతమునకు పూర్వమందు త్రయాయణముగ నున్నను సూర్యచంగిలు ధనిష్ఠలోనుండురుగాని శ్రవణములో నుండరు. కాంతిపాత సదా గతికలదగుటవలన నుదగమునబిందువు ధనిష్ఠారంభముననిలిచియుండదు.

సూర్యచంద్రోదగయన వింశతులు ధనిష్ఠారంభమున నున్నపుడగు నుత్తరాయణ కాలముననుభవనీయతీయ పాదాంతముననున్న కాంతిపాత యాకాలమునకు పూర్వాపరములందవ్యవహితముగ నగు నుత్తరాయణ కాలమునకు ముందు వెనుకలకు ఏదిఃకలలకు పైబడుచుండునుగాని యచ్చటనేయుండదు.

కాబట్టి సూర్యచంద్రులు ధనిష్ఠారంభమున నుండగ నగు నుత్తరాయణ కాలమునకు పూర్వాపరములందు దశలోనగు నుత్తరాయణములు శ్రవణాంతముగ ధనిష్ఠారంభమునకు ముందు వెనుకలనగును. అనగ పూర్వమునంగునేని ధనిష్ఠలోను పరమందగు నేని శ్రవణములో నునగును

ధనిష్ఠారంభమున సూర్యచంద్రులుండగ ను

త్తరాయణము ప్రవేశి చు కాలమునకు పూర్వము
నాగ్యచందులు ధనిష్ఠారంభము మొదలు తదుత్త
రార్థమువరకునుండగ నుత్తరాయణము ప్రవేశించు
నమావాస్య పుష్యామావాస్య యనవచ్చునుగా
యపుడుసూర్యచంద్రులు శ్రవణక్షత్రమున జేరియు
డవలెనునని ఖగోళ శాస్త్రవిరూఢము

ధనిష్ఠలో సూర్యచంద్రులుండగ నుత్తరాయ
ణము ప్రవేశించునను నమావాస్య పుష్యామావాస్య
యును మాఖమావాస్యయును గావచ్చును.

ధనిష్ఠోత్తరార్థమున సూర్య చంద్రులుండగ
నుత్తరాయణము ప్రవేశించునమావాస్య మాఖమా
వాస్యయును పూర్వార్థముననుండగ నగునమావా
స్య పుష్యామావాస్యయునునగును

ఏలనన

సూర్యుడు ధనిష్ఠోత్తరార్థముననుండగ నగు
నమావాస్య మాఖమావాస్యయేగాని తదితరామా
వాస్యయును పూర్వార్థముననుండగ నగునమావా
స్య పుష్యామావాస్యయేగాని తదితరామావాస్యయ
నుగానేరదు ఇదిదర్శాంతిమాసపక్షము.

పూర్ణిమాంత మాసముగల కడుత్తే తాదీ
 శిశములలో ధనిష్ఠాద్యర్థమున సూర్యుడుండగను
 మావాస్య మాఖమావాస్యయును తదుత్తరా
 మున నుండగ నగునమావాస్య ఫాల్గుణమావా
 స్యయు నగునెగాని తదితరామావాస్య గానోదు

దర్శాంతమాస పక్షమున ధనిష్ఠా నక్షత్ర
 యలోని 11వ భాగలోను దగయనబిందువుయుం
 పకాలమున పుష్యచూవాస్యయందు ధనిష్ఠానక్ష
 త్రమున సూర్యచంద్రులును మాఖశుక్ల పంచమి
 గాదు ధనిష్ఠలో సూర్యుడును నశ్వినీలో చంద్రుడు
 ఉండగ నాపంచమిలో నుత్తరాయణ ప్రవేశమును
 కాకాలములో మాఖమావాస్యయందు సూర్య
 చంద్రులు ధనిష్ఠానక్షత్రమున నుండగ నుత్తరాయ
 ణప్రవేశమునునగును.

కావున వేదాంగ జ్యోతిషమున ధనిష్ఠాద్యర్థ
 మునసూర్యుడుండగ మాఖశుక్ల పంచమి నాడశ్వినీ
 లోచంద్రుడుండునపు డుత్తరాయణము ప్రవేశించిన
 యుల గనబడిననాకాలమున నక్షత్రగతిని సరిగగని
 పిట్టియుండక పోవుటచే సంభవించిన ప్థాలిత్యమని

వ్రాయుట కవకాశమిచ్చును గాని||త్రిభాగ||శబ్దమునకు
మూడుభాగాలను సర్థముకేసి పంచమియనుభ్ర
మనొందినటుల మహాభారత యుద్ధకాలమునమాఖ
శుక్లపంచమినా శత్రుగాయణముప్రవేశించినదనిభ్ర
మనెంచి యాకాలమునకును వేదాంగ జ్యోతిష కా
లమునకును సంవత్సరపంచేయపద్దేశముతో వ్రాయు
టకవకాశమియ్యదు.

భీష్ములునిర్యాణము నొన పంచవర్షాత్మకయు
గము కలియుగ ప్రారంభముమొదలు నాలుగవద
నుటకును కలియుగము క్రీస్తుశకమునకు బూర్వము
1177వ సం||రమున ప్రారంభమయినందుకును నా
ధారములేవియు గనబరచలేదు.

మహాభారతమునందలి ‘‘మాఘాయం’’ అను
శ్లోకమునుబట్టియు వేదాంగ జ్యోతిషమును బట్టియు
భీష్ములు నిర్యాణమునొందిన సంవత్సరము పంచవర్షా
త్మకయుగములో నాల్గవసంవత్సరమనియు నాయుగ
ము కలియుగప్రారంభము మొదలు నాలుగవదని
యు కలియుగము క్రీస్తుశకమునకు బూర్వము1177వ
సంవత్సరమున నారంభించినదనియు వ్రాయుచు కీ)

స్త్రీశకమునకుబూర్వము 1194వ సంవత్సర ప్రారంభము న మహా భారతయుద్ధము జరిగినదను నదెటులుండు నో యోచింపుడు.

వీరు వ్రాసిన ప్రకారము భీష్ములంపశయ్య నున్న సమయమున మాఘ శుక్ల పంచమి నాడు త్తరాయణము ప్రవేశించిన దనియునది పంచవర్షాత్మ కయుగమున దలి అయిదుయుత్తరాయణములలోనా లుగవదనియు యోచించి చూచినను భీష్ములునిర్యాణము నొందినపంచవర్షాత్మకయుగము కలియుగప్రారంభము మొదలు నాల్గవదైనచో కలియుగములో పదు నెనిమిదినంవత్సరములు గతించినపై ని మహాభారతయుద్ధము జరుగును గాని కలియుగారంభమునకు బూర్వము ద్వాపరాంతమున నెటులజరుగునో యోచింపవలసియున్నది.

వి. సి. 1177, 1194, వ సంవత్సరములలో నే దినమున నుత్తరాయణము ప్రవేశించినదియు జూతెదము.

వి.సి. 1177వసంవత్సరము సృష్ట్యాది సౌరసంవత్సరములు 1955881925 అగు స్వభాను సంవత్సరమగును

లేగా చిత్రభాను సంవత్సరము గాని తారణ సంవత్సరముగాని గాకలేదు.

1. సృష్ట్యాది 195588'925 సార్వాబ్దముగు స్వభానుసంవత్సరమున కురుక్షేత్రము నందలి ఫాల్గుణ బహుళ పంచమి శనివారం రోజున అర్ధరాత్రికాలమునకు మేషాదిబిందువునుండి $293\frac{2}{15}$ భాగలదూరమున సూర్యుడును $17\frac{5}{6}$ భాగల దూరమున చంద్రుడును నుండెను కాబట్టి ఆరోజున సూర్యోదయాది 54 ఘటికలకు షష్ఠీ చిత్రానక్షత్ర ఘటికలలో నుత్తరాయణము ప్రవేశించెను

2 సృష్ట్యాది 195588'924 సార్వాబ్దముకు చిత్రభాను సంవత్సరమున కురుక్షేత్రమునందలి మాఘ శుక్లాష్టమి శుక్రవారంరోజు అర్ధరాత్రీమునకు మేషాదిబిందువునుండి $293\frac{2}{5}$ భాగల దూరమున సూర్యుడును $36\frac{1}{30}$ భాగల దూరమున చంద్రుడును నుండెను

కాబట్టి యాదినమున సూర్యోదయాది తిదిఘ

టికలకు నవమీ కృత్తికా నక్షత్రములలో నుత్తరా
యణము ప్రవేశించెను

3. సృష్ట్యా 1955881926 సౌరాబ్దమగు తారణనం
వత్సరమున కురుక్షేత్రమునంబలి మాఘశుక్ల పౌర్ణి
పత్నీనువారంరోజు అర్ధరాత్రీమునకు మేషాది బిం
దువునుండి $233\frac{9}{10}$ భాగలదూరమున సూర్యుడును

310 $\frac{1}{2}$ భాగలదూరమున చంద్రుడును నుండెను

కాబట్టి మూదిసమున ప్రతిపద్ధనిష్ఠా నక్షత్రము
లలో సూర్యోదయాది ఘంటలకుత్తరాయణము ప్ర
వేశించెను.

ఈసంవత్సరమున ధనిష్ఠాలో సూర్య చోద్ర
లుండగ నుత్తరాయణము ప్రవేశించెనుగానియిన
వత్సరము నకలియుగారంభ మనుటకవకాశములేదు.

ఏలనన

ఈసంవత్సరము మొదటి సృష్ట్యా 1955881930
సౌరాబ్దమగు స్వర్వధాని సంవత్సరమువరకు నైదుసం
వత్సరములలో నగు నుత్తరాయణములు ధనిష్ఠా,
ఆర్ద్రా, విశాఖా, ఉత్తరాభాద్రా, ఆశ్లేషా నక్షత్రము
లలోనై నవిగాని వేదాంగజ్యోతిషమున జెప్పబడినప్ర

కారము, ధనిష్ఠా, ఆర్ద్రా, అనూరాధా, అశ్వినీ, ఉత్తరఫల్గుణీ నక్షత్రములవరుస ననుసరించియు నైదవ సంవత్సరాంతముగు సృష్ట్యాది 1955881931 సౌరాబ్దముగు విరోధిసంవత్సరమున కురుక్షేత్రము నందలి మాఘశుక్లష్టేకాదశీ మూలానక్షత్రములలోనుత్తరాయణమైనదిగాని తిరిగి ధనిష్ఠానక్షత్రమున గాలేదు.

ఇదిగాక నీసంవత్సరమునకు పూర్వము సృష్ట్యాది 1955881925 సౌరాబ్దముగు స్వభానుసంవత్సరముమొదలు 1955881921 సౌరాబ్దముగు ప్రమాది సంవత్సరమువరకును నుత్తరాయణములు శ్రా, కృత్తికా, పూర్వాషాఢా మఖా, అశ్వినీ నక్షత్రములలో నై నవిగాని చిత్తా, రోహిణి, పూర్వాషాఢా. ఆర్ద్రా, పూర్వాభాద్రా నక్షత్రముల వరుస ననుసరించి కాలేదు. ఈతిథిదర్శయనుకాలేదు.

ఇంతియగాక బి. సి. 1157, 1195, 1214 వ సంవత్సరములలో మాఘశుక్ల ప్రతిపద్ధనిష్ఠలయందుయుత్తరాయణములు ప్రవేశించినవి అవియున్నవి నివా) సినరీతి ననుసరించినదియేగాని వేదాంగ జ్యోతిషమున జెప్పబడిన ప్రకారముననుసరించి యుండలేదు.

కాబట్టి యాసంవత్సరములందు కఠియగారంభమనుట కవకాశమియ్యదు.

బి సి. 1194వ న వత్సరము సృష్ట్యాదిసార సంవత్సరములు 1955881908 అగుఅక్షయసంవత్సరముగును. లేవాక్రొధనన వత్సరముగాని ప్రభవసంవత్సరముగాని గాకతీరదు.

సృష్ట్యాది 1955881908 సారాబ్దముగు అక్షయసంవత్సరమున కురుక్షేత్రమునందలి మాఘశుక్ల శనివారంరోజున అర్ధరాత్రికాలమునకు మేషాది బిందువునుండి $293\frac{1}{20}$ భాగల దూరమున సూర్యుడు $71\frac{1}{5}$ భాగల దూరమున చంద్రుడును నుండెను.

కాబట్టి ఆరోజున ద్వాదశీఅర్ధాంత సక్షత్రపు టికలలో సూర్యోదయాది ఘ 43.00కు నుత్తరాయణము ప్రవేశించెను.

సృష్ట్యాది 1955881907 సారాబ్దముగు శోభన సంవత్సరమున కురుక్షేత్రమునందలి మాఘశుక్ల తీర్థ సోమవారం రోజున అర్ధరాత్రమునకు మేషాదిబిందువునుండి $293\frac{4}{5}$ భాగలదూరమున సూర్యుడు

ను302 $\frac{11}{20}$ భాగల దూరమున చంద్రుని నుండెను

కాన నాగోజున సూర్యోదయాది ఘన 23 లకు 12^వటి వర్ణనిష్ఠానక్షత్రములలో నుత్తరాయణము ప్రవేశించెను.

సృష్ట్యా 1955881908 సారాజ్జమగు పృథ్వీసంవత్సరమున కురుక్షేత్రమునందలి ఘట్టాణ భరిణివారంగోజున ఆర్ధగాత్రమునకు మేఘాబిందువునుండి 297 $\frac{17}{60}$ భాగల దూరమున సూర్యుడును 207 $\frac{3}{5}$

భాగల దూరమున చంద్రుడు నుండెను.

కాన నాగోజున వవమివిశాఖా నక్షత్రములలో సూర్యోదయాది ఘన 59 లకు నుత్తరాయణము ప్రవేశించెను.

ఇందును 2 ట్టి బి. సి. 1194వ సంవత్సరమున మాఘశుక్ల సంచమిలో నుత్తరాయణము ప్రవేశించినట్లు లగ్నబడెను.

కాన. మాఘాయం, అనర్జితమునకు పేర్కొనబడిన యర్ధముననుసరించి మూచిన బి. సి 1194వ సంవత్సరమున భీష్మనిర్యామైనదనుట కనకాశమియ్యదు

బి. సి 1194 అత్యున్నతస్థానమున మాఘ
శు. శనివారంబోజనముల్లరాయణము ప్రవేశించెను.

మహాభారతము లోని “మాఘాయ,, అను
శ్లోకమునందలి “త్రిభాగ,, శబ్దమునకు మొదటి
యర్థముననుసరించి చూచినను నేకాదశి సతిక్రమిం
చి ద్వాదశిలో ఘరికింలు భుక్తమైనపైని సుత్తరా
యము ప్రవేశించుటవలనను నాప్రవేశమర్థరాత్ర
మునకుపైబడుటవలనను నాదినమున భీష్మనిర్యాణ
మైనననుట కవకాశముగనబడదు.

ఇరిగాకబి సి 1147వ సంవత్సరము మొదలు 1214వ
సంవత్సరమువరకు గలసంవత్సరములలో ధనిష్ఠలోసూ
ర్యచంద్రులుండగ దర్శయించును అశ్వినిలోగానికే
వతిలోగాని చంద్రుడుండగ మాఘశుక్ల పంచమియం
దునునుత్తరాయణ ప్రవేశమునకుకలియుగారంభమున
వేదాంగ జ్యోతిషమున జెప్పబడ్డప్రకారము ధనిష్ఠా
దులలోచంద్రుడుండగ జరుగునను ప్రకారము అయ
నప్రవేశములును గనబడలేదు.

కాన బి సి. 1177వ సంవత్సరమున కలియుగా
రంభమును 1194వ సంవత్సరమున మహాభారతయుద్ధ

ముడిగినట్లులను కనబడదు.

ఇదిగాక, వ్యూహరాణము 4వ అంశము 24వ అధ్యాయము 23వ స్లోకమువలన పరిక్షితు మొదలు నందరాజ్యారంభము వరకు 1050 సంవత్సరములనియు భాగవతము 12వ స్కంధము 2వ అధ్యాయము 23వ స్లోకమువలన 1115 సంవత్సరములనియు గనబడుచున్నది.

పై స్లోకములకు “పంచశతోత్తరం,, అను పాఠమును గురించి పైని వివరించినట్లుంటిని. ఆ పాఠమువలన 1500 సంవత్సరములనియు గనబడుచున్నది. నందులు 100 సంవత్సరములు పృథ్వీపాలనము చేసినట్లులనుచాణాక్యడు నందవశో న్మూలనముజేసి చంద్రగుపునికి రాజ్యమిచ్చెననియు చంద్రగుప్తుని మనమడగు అశోకుడు బి. సి. 270 సంవత్సరముల క్రిందట రాజ్యము చేసినట్లులను పైని గనబరచితిని.

ఇందువలన యధిష్ఠిరుడు బి సి 1900 సంవత్సరములకు పూర్వముగాని 1400 సంవత్సరములకు పూర్వముగాని రాజ్యముజేసినట్లుల గనబడుచున్నది.

ఇంతియగాక పాణినివ్యాకరణము సూ. 1 దో

అపర్యత జీవంతాదవ్యతరస్యా॥ అను 4. 1. 103 సూ
త్రమువలనను సూ॥ వాసుదేవాజ్ఞాన భ్యాంపునే॥
అను 4 కి. 98 సూత్రమువలనను సూ॥ గవియుధి
భ్యాంస్థిరః,, అను 8 కి. 95 సూత్రమువలనను పాణిని
కీసూర్వము మహాభారతయుద్ధము జరిగినటుల స్థి
క్తమగుచున్నది.

పాణిని కాలమునకు శ్రీకృష్ణులు పూజార్హులు
గనుండి వారిచరిత్రము మిక్కిలివ్యక్తించి యున్నటుల
దోచుచున్నది. పాణిని కీస్తు శకమునకు పూర్వము
12, 13 శతాబ్దముల క్రిందటనున్నటుల గోల్డుస్మిత్తు
(Gold smith) అను నాంగ్లేయసంశితునిచే రుజువుచేయ
బడినటుల ధీరేంద్రుని నాదు గారు వ్రాసిరి.

కాట్టి మహాభారతయుద్ధము బి సి 13, 14 శతా
బ్దములకు పూర్వము జరిగియుండ వలెనుగాని దరిమి
లాను జరిగినదనుట కవకాశమియ్యదు.

కాన నెన్నివిధముల యోచించినను బి సి.
1194 వ సంవత్సరమున మహాభారతయుద్ధము జరిగి
నటుల గనుబడక పొవుటయేగాక 12, 13 శతాబ్దము
లలోను జరిగినటుల గనబడదు.

ఇక కల్పణపండితునిచే వాఱియబడిన యంశమునుగూర్చి యోచించెదము
కల్పణుడు ॥శ్లో॥ శతేషుషట్సుసాధేషు త్ర్యధికేషు
గతేషుచ | సమరంధార్తరాప్రప్రణాం
పాండవానామభూత్కతా॥

అనివాసెను ఇందునుబట్టి కలియుగమున రోశినం
వశ్యములు గలిగినపై ని రోశవ సంవత్సరమున మ
హాభారతయుద్ధము జరిగినదను సభిప్రాయము స్వీకృ
మగుచున్నది.

ఇందునుగురించి విచారించుము.

శ్రీకృష్ణావతార కాలమునందలి భీష్మనిర్యా
ణకాలమున మహాభారతయుద్ధము జరిగినదనుట సు
ప్రసిద్ధము.

శ్రీకృష్ణావతారము విష్ణుపురాణము 1వ అం
శము 23వ అధ్యాయమునందలి.

శ్లో॥ ద్వాపరాంతేహరేర్జన్మ యదునంశేభవి
ష్యతి॥

అను 27వ శ్లోకమువలన ద్వాపరాంతమున
శవఅంశము 24వ అధ్యాయమునందలి

శ్లో॥ యస్మిన్ కృష్ణోదివంయాత స్తస్మిన్నేవతదాహుతి
ప్రతిపన్నం కలియుగంతస్య సంఖ్యాం నిబోధమే॥

అను 11వ శ్లోకమువలన కలియుగప్రవేశశ్చ
మున నిర్వాణమును జరిగినటుల గనబడుచున్నది.

కలియుగారంభము ఇప్పటిక్రిస్తుశకము 1908వ సం
వత్సరమునకు 5008 సంవత్సరముల క్రిందట ప్రమా
ధిసంవత్సర చైత్రశుక్ల ప్రతిపద సంధైనటుల జ్యోతి
సిద్ధాంత గ్రంథములయందు జెప్పబడి యున్నది.
మహాముగాదిప్ర మాణములు సారాదిసిద్ధాంతములం
దును మన్వాది గ్రంథములందును శ్రీమద్భాగవత
విష్ణుపురాణాది గ్రంథములయందును నేకరీతి నేచెప్ప
బడియున్నవి.

శ్రీమద్భాగవతము 11వ స్కంధము 4వ అధ్యాయ
ములోని శ్లో॥ యదుపశేషతీర్థస్యభవతః పురుషో
త్తమశరచ్ఛతం వ్యతీతాయాం పంచవి
శ్వాధికంవిభో॥

అను 25వ శ్లోకమువలనను విష్ణుపురాణము 1వ
అధ్యాయములోని 20వ శ్లోకమువలనను
శ్రీకృష్ణావతారాద్యంతర కాలము 125 సంవత్సరముల

శీల్లర ఆయినటులగనబడెను.

ఇమనుబట్టి యిప్పటి '918వ సంవత్సరము నకు పూర్వము 50 8 సంవత్సరములు మొదలు 513కి సంవత్సరముల మధ్యకాలమున మహాభారత యుద్ధము జరిగియుండవలెనని కనబడుచున్నది.

మహాభారతములోని భీష్మపర్వము 121వ అధ్యాయమునందలి

శ్లో॥ ధారణప్యామ్యహంప్రాణా నుత్తరా
యణకాంక్షయా॥

అనుశ్లోకమువలన కుసుపాండవ యుద్ధములో పదియవదినమున బడిన భీష్ముల వారుత్తరాయణము వచ్చువరకు ప్రాణములనుధరించి యుండినటుల గనబడుచున్నది.

ఇవిగాక నాగ్రంథమునందనేక స్థలములలో సంపశ్యయ్యయందుండి భీష్ములవారు నిర్యాణమునకై యుత్తరాయణమును నిక్షేపించుచున్నటుల జెప్పబడియున్నది.

అనుశాసనిక పర్వము '67వ అధ్యాయములోని 21వ శ్లోకమువలన మాఘశుకేశాదశినాడు బీముల

నాడు నిర్యాణమును పొందినటుల గనబడుచున్నది. శాంతిపర్వము 47వ అధ్యాయములో నిలివశ్లోకమువలన భీష్మ నిర్యాణ దినముననే యుత్తరాయణ మగునటుల గనబడెను. కావుననాకాలమున మాఘశుక్లేకాదశి నాడుత్తరాణమైనటుల గనబడుచున్నది.

పై నిగనబరిచిన కలియుగారంభమునకు (5008 సం వత్సరములకు) పూర్వము భీష్మ నిర్యాణమగు నెడల మాఘశుక్లేకాదశినాడుత్తరాయణము ప్రవేశించదు.

ఏలనన.

క్రాంతిపాత పరిడోలనముగ తిరుగునెడల నాకాలమున మేషాది బిందువునకు పశ్చిమముగను వక్రముగ భగణపూర్తి revolution జేయునెడల తూర్పుగ 48భాగల దూరమునను నుండును.

క్రాంతిపాత మేషాదిబిందువునకు తూర్పుగ 11భాగలు మొదలు 41భాగల దూరమున నుండుకాలముననేగాని తద్వ్యతిరేక్తముగ నుండుకాలమున మాఘశుక్లేకాదశి యుత్తరాయణము ప్రవేశించుట యసంభవము.

కాబట్టి పైనిగనబరచిన ద్వాపరాంత కాట
మునకును భీష్మనిర్యాణ కాలమునకును నఃరోధమును
పరస్పరసంభాధము కలిగియుండుట యసంభవమగు
టవలననుచుహాభారతయుద్ధ కాలమును నిర్ణయించుట
కున హాభారతము ముఖ్యమైనదగుటవలనను కల్పణ
పండితుడు కురుపాండవ యుద్ధము ద్వాపరాంతము
న జరిగియుండుట యసంభవముగ యోదించి కలి
యుముననే జరిగినదని నిర్ణయించినటుల గానబడు
చున్నది.

శ్లో॥ అతిక్రికృతయుగేచైవ ద్వాపరే

శుశ్రుతోమతః కలావాగ్భటనామాచః

అని ఆత్రేయసంహితయందు చెప్పబడియున్నది.
అందువలన వాగ్భటుడు కలియుగమునందున్నటుల
గనబడెను.

వాగ్భటుడు అష్టాంగ హృదయమునువా
సెను ఆయుర్వేద విజ్ఞానమును వ్రాసిన వినోదలా
లాసేనుగారు అందుదివ్రాదాసుని శిష్యుడు శుశ్రుతు
డు. ఈతనితరువాత వాగ్భటుడు ఈతని పుత్రుడు
సింశుగుప్తుడు వీరిపుత్రుడు వాగ్భటుడనియు వాగ్భ

టును యుధిష్ఠిరుని సభలోని వైద్యుడనియువాసిరి.

ధర్మరాజుగారిసభలోని వైద్యుడగు వాగ్భటుడు కలియుగములోనున్నపుడు యుధిష్ఠిరుడు కలియుగములో నున్నటుల జెప్పక తీరదు కాననిదికల్ప జపండితునియభిప్రాయమునకునహాకారిగనున్నది.

పైనుదహరించిన ఆనన్దభూమిమునయః అనుశ్లోకము నకువృద్ధగర్గుని యభిప్రాయముపై నివివరించియుంటిని. అది.

॥షడ్వీక పంచర్షి మితశ్శక కాలస్తస్యరాక్షశ్చ॥
అను పాతమానుబట్టికల్పణ పండితుడు కలియుగము 604వ సంవత్సరమున మహాభారతయుద్ధము జరిగినటుల యభిప్రాయమునొందెను.

భీష్ములు ధర్మరాజునుగూర్చి పలికిన ఆనుశాసనికపర్వము 604వ అధ్యాయములోని

శ్లో॥ ఆగంతవ్యంచభవతానమయేమనుపార్థివ
వినివృత్తే దినకరేపివృత్తే చోత్తరాయణే
అను 34వ శ్లోకమువలనసూర్యుడు డిక్షిణాయనమును పొడిచి యుత్తరాయణము ప్రవేశించుచినమున నిర్భా

ణము నొందుదును గావున నాసమయమనగా నుత్తర
రాయణము ప్రకేశించినకాలమున తన సన్నిధికి రా
వలెనని జెప్పినటుల గనబడుచున్నది —

అనుశాసనిక పర్వము 167వ అధ్యాయములోని

శ్లో॥ సనిర్య చూగజపురాద్యాజ్జైః పరివారితః! దృ

ష్ట్యానివృత్తమాదిత్యం ప్రవృత్తం చోత్తరాయణం॥

అను 4వ శ్లోకమువలనయధిష్ఠితుడు డక్షిణాయనము
ను విడిచి యుత్తరాయణగతుడైన సూర్యనిజూచి భీ
ష్ములనన్నిధికి వెళ్ళినటులగనబడుచున్నది —

భీష్ముః తమనిర్యాణసమయమునకు పచ్చిన ధర్మరాజు
నుగూర్చి పలికిన పై అధ్యాయములోని

శ్లో॥ నిష్ట్యాపాస్తోశిక్వాః కేయ సహమాత్మోయు

ధిష్ఠిర! పరివృత్తోహి భగవాన్ సహస్రాశుద్ధివాకరః॥

అను 2వ శ్లోకమువలన ధర్మరాజును గూర్చి భీష్ములు ప
లుకుచున్న సమయమునకు సూర్యుడు ఉత్తరాయణ గ
తుడైనటల గనబడుచున్నది.

పై అధ్యాయము 27వ శ్లోకమువలన మాఘ శుద్ధి ౯వ తి

యందు భీష్మనిర్యాణ మనియు శాంతిపర్వము 47వ అ
ధ్యాయములోని ౧౪వ శ్లోకము వలన సూర్యముననుత్తర

యీ ప్రవేశమనియు గనబడుచున్నటుల పైనివివరించితిని.

ఏని సంపుటినిఁబట్టి మాఘశుక్లే కాదశి యం

దు భీష్మనిర్యాణ మనియు నాదిన ముదయకాలమున నుత్తరాయణము ప్రవేశించు నటులను నాదినము నుత్తరాయణ గతుడగు సూర్యుని జూచి నాటిపాఠాకాలమున యధిష్ఠిరుడు భీష్ములసన్నిధికి వెళ్ళినటులను నాసమయమున భీష్ములు ధర్మరాజునుగూర్చి అనుశాసనికపర్వము 167వ అధ్యాయములోని 25, 26, 27 శ్లోకములలోని వాక్యములను బలికినటులను నాయధ్యాయములోని 29 మొదలు తుదవరకుగల శ్లోకములనుబట్టి 29వ శ్లోకము మొదలగు శ్లోకములలోని వాక్యములను శ్రీకృష్ణులవారినిగూర్చి పలికి పిమ్మట భగవద్ధ్యాన పరాయణులై యోగమార్గాను సరణముగ నాదినముననే నిర్యాణ మొందినటులను గనబడుచున్నది.

కలియుగము 654 సౌరాబ్దముగు ఆంగీరస సంవత్సరమున కురుక్షేత్రమునందలి మాఘశు 11 బుధవారంబోజు అర్ధరాత్రికాలమునకు మేషాదిబిందువును

డి303³ భాగల కూరమున సూర్యుడు 79¹¹ భాగం
65 15
దూరమున చందుడు కృత్తికా చతుర్థ చరణమున
కాంతిపాతయునుగడెను.

కాననీశోజ పునయ కాలమున నుత్తరాయణ
ప్రవేశమును సూర్యోదయాది 45¹ ఘటికల వరకు నే
కాదశియు 44-0 వరకు ఆధ్వానక్షత్రమునుగలవు.

(కాంతిపాత మేషాదిబింబపునకు తూర్పుగ
11 భాగలు మొదలు 41 భాగవరకునుండు మధ్య కాల
మున మాఘశుక్లే కాదశి నాడప్పడప్ప డుత్తరాయణ
ము ప్రవేశించు చుండును. గానియీవిధముగ సంభవిం
చుట యరుదుగనుండును

ఈదినము పైనిగనబరిచిన లక్షణములకను
కూలపడి యుండుటవలన నీదినమున భీష్మనిర్యాణము
గుటకును నీసంవత్సరమున మహాభారతయుద్ధము జరు
గుటకును తగియున్నటుల గనబడుచున్నది.

కల్పాణపండితుని యభిప్రాయమునకీది సహకా
రిగనున్నది.

ఈపై యంశములనుబట్టి విచారింపగ మహాభా

రత యుద్ధకాలమునకుఁగూర్చి కల్పనా పండితునిచే విశేష
వచనశీలన జేయబడినటులు గనబడుదున్నది గాని అపా
ర్థకల్పనజేసి వాసివటులు గనబడవని విశదీకరించు
చున్నాడను.

కావనింకలి గుణగుణములను నిమగ్న పరిశీ
లించి తెలియ నేయుచు వేడెదను.

కొటికలపూడి యశ్వేశ్వరగారిచరసింహస్వశర్క

7-11-08

బొప్పిలి.

సమాప్తి